

специфіка етики бізнесу”. До розділу “Організація та її працівники” увійшли теми “Корпоративна культура та корпоративна етика” і “Ставлення організації до працівників та працівників до організації”. Розділ “Бізнес і суспільство” включає теми “Взаємовідносини організації з іншими економічними агентами” і “Взаємовідносини організації з неприбутковими інституціями”. До розділу “Етика міжнародного бізнесу” включені теми “Етичні проблеми у міжнародній економіці” та “Прийняття рішень та узгодження національних цінностей у процесі переговорів”.

Закріплення основних теоретичних положень дисципліни здійснюється в процесі соціально-психологічних тренінгів, які проводяться відповідно до розробленої програми, мають діагностично-розвивальний характер і передбачають одночасний вплив на когнітивну, емоційну та поведінкову сфери особистості. Основна мета таких занять полягає у моделюванні конкретних моральних дилем, що пов’язані з етикою бізнесу, та опануванні підприємцями навичок прийняття етичних управлінських рішень.

Апробація спецкурсу “Етика професійної діяльності підприємців” у системі післядипломної бізнес-освіти дозволила зробити такі висновки: 1) викладання за розробленою програмою є ефективним засобом впливу на розвиток моральної свідомості підприємців та формування в них навичок етичної поведінки та етичних взаємовідносин; 2) програму доцільно рекомендувати до впровадження у системі бізнес-освіти України.

Література

1. Кононець М. О. Розвиток професійної етики підприємців як важливе завдання української бізнес-освіти / М. О. Кононець // Вища освіта України. – Додаток 4, том VI (24). – 2010 р. – С. 353–358. Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. – К. : Гнозис, 2010.

ОСВІТА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Коцелко Юлія Володимирівна

Національний університет “Львівська політехніка”
79013, вул. С. Бандери, 12, м. Львів, Україна

Розглядається поняття то основні ознаки громадянського суспільства та визначається роль освіти, як вкрай важливого і дійового важеля, як радикального інтелектуального повороту у бік демократії та інститутів громадянського суспільства.

Для того, щоб впевнено стати поряд з провідними націями світу й посісти гідне місце у світовому співтоваристві, Україна за допомогою своєї системи освіти має не тільки готувати кваліфікованих фахівців, але й формувати соціально зрілих, відповідальних, культурних, духовно зрілих громадян країни.

Адже, громадянське суспільство — це постійно функціонуюча організація людей, об’єднаних навколо самостійно обраних моральних і політичних цілей, на яку держава, незважаючи на її владні орієнтації, не може справляти свого підпорядковуючого впливу. Воно гарантує законом кожній людині вільний вибір свого економічного буття, утверджує пріоритет прав людини, виключає монополію однієї ідеології, одного світогляду, гарантує свободу совісті.

Ознаками громадянського суспільства є:

- а) приватна власність, вільна праця, підприємництво;
- б) існування вільних політичних партій, громадських організацій, трудових колективів та інших об'єднань громадян на добровільній основі;
- в) багатоманітність виховання, освіти, науки, культури;
- г) наявність незалежної системи засобів масової інформації;
- ґ) вільний розвиток сім'ї як первинної основи співжиття людей;
- д) переважне регулювання поведінки людини з допомогою етичних норм і здійснення людиною своїх потреб та інтересів у решті сфер приватного та суспільного життя на засадах свободи, незалежності й недоторканності.

Реально в Україні вже є громадянське суспільство: за кількістю політичних партій і громадських організацій ми, певне, не поступаємося найдемократичнішим країнам світу; у нас є порівняно розвинута публічна сфера, продекларована свобода приватної власності і ринок "втягує" все нові й нові прошарки населення. Освіта, що функціонує нормально, може вирішити багато проблем суспільства, але сьогодні сама освіта має величезну кількість проблем.

Освіта постає вкрай важливим і дійовим важелем як радикального інтелектуального повороту у бік демократії та інститутів громадянського суспільства, так і формування у молоді негативного ставлення щодо її провокування до недемократичних способів вирішення проблем. Набуваючи освіти, юнацтво має усвідомлювати завдяки їй, що громадянське суспільство й демократія – це не лише свобода, але й помножена на свободу відповідальність.

Література

1. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку (світоглядно-методичний аспект). - Дис. д. філософ. наук: 09.00.03. - К., 2003.
2. Приходько С.М. Роль громадянської освіти у формуванні громадянського суспільства//<http://www.dep.kiev.ua/confer/Conference:2002/sectionlu.html>.

ДОВІРА ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Кравець Наталя Михайлівна

Львівський державний університет внутрішніх справ
Україна м. Львів, вул. Кривоноса 1

Розкривається феномен довіри та довірливих відносин як одна з основних психолого-педагогічних проблем управління в освіті.

Ключові слова: освіта, особистість, феномен довіри та довірливих відносин, модель спілкування.

До психолого-педагогічних проблем управління в освіті сміливо можна віднести феномен довіри та довірливих відносин.

Соціологи і психологи дійшли висновку, що існує певна когорта людей, яким притаманні особистісні характеристики, що забезпечують довіру іншим. До особливостей такого типу людей належать: освіченість, приємний вираз обличчя, охайність, хороша фізична форма, оптимізм, чітка мова, добра репутація, впевненість у собі, дотримання норм поведінки, прийнятих у